

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven (Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)

Efter gældende ret er ufrivilligt samleje ikke i alle tilfælde voldtægt

Som det er anført i udkastet til lovforslag, er voldtægt en af de mest alvorlige personfarlige forbrydelser og indebærer en grov krænkelse af den seksuelle selvbestemmelsesret.

Den gældende voldtægtsbestemmelse forudsætter, at gerningsmanden har anvendt vold, trussel om vold eller ulovlig tvang, eller at offeret har været i en tilstand eller situation, hvor den pågældende har været ude af stand til at modsætte sig handlingen.

Straffelovrådet har i betænkning 1574/2020 efter en gennemgang af 3 års nyere retspraksis om voldtægt vurderet, at den gældende lovgivning kun dækker en del af de tilfælde, hvor der foreligger ufrivillighed, og at der kan forekomme situationer, hvor et samleje har været ufrivilligt, og forurettede har givet udtryk for ufrivilligheden, men hvor samlejet ikke vil kunne straffes, hvis der ikke er anvendt tvangsmidler eller lignende.

Som anført i udkastet til lovforslag betyder det, at der i dag ikke nødvendigvis vil være tale om voldtægt i tilfælde, hvor en person siger nej til samleje.

Bedre beskyttelse af den seksuelle selvbestemmelsesret

Justitia kan på den ovenfor anførte baggrund tilslutte sig ønsket om at ændre straffelovens § 216, stk. 1, så bestemmelsen i højere grad beskytter menneskets grundlæggende frihed og ret til at bestemme over egen krop.

En sådan ændring – hvor det afgørende ikke længere skal være, om der er anvendt tvangsmidler, eller om forurettede ikke har været i stand til at modsætte sig handlingen, men derimod om den seksuelle handling var frivillig – vil både kunne ske ved indførelse af en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse og en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse.

Justitia er imidlertid enig med Justitsministeriet i, at en samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse vil give den initiativtagende person en videre forpligtelse, når den anden person forholder sig passivt, og at denne bestemmelse derfor er bedst egnet til at sikre den seksuelle selvbestemmelsesret.

Retssikkerhed for den anklagede

Det er efter Justitias opfattelse en afgørende forudsætning for den foreslåede ændring af voldtægtsbestemmelsen, at den ikke udhuler eller forringer retssikkerheden for de personer, som bliver anklaget for voldtægt.

Justitia har i den forbindelse bl.a. noteret sig, at uskyldsformodningen stadig er gældende, og at anklagemyndigheden skal løfte bevisbyrden for, at den tiltalte gerningsperson har overtrådt voldtægtsbestemmelsen med den påkrævede tilregnelser.

Anklagemyndigheden skal således føre bevis for:

- at tiltalte har haft samleje med offeret,
- at offeret ikke havde samtykket, hvilket skal vurderes konkret og objektivt ud fra en samlet afvejning af sagens konkrete omstændigheder, og
- at tiltalte havde forsæt til, at offeret ikke deltog med samtykke. Det er således ikke tilstrækkeligt, at gerningsmanden *burde vide*, at forurettede ikke samtykkede.

Samtidig skal beviset naturligvis have en sådan styrke, at der ikke er nogen rimelig tvivl om, at tiltalte er skyldig.

Det er på denne baggrund Justitias umiddelbare vurdering, at den foreslåede samtykkebaserede voldtægtsbestemmelse må anses for at balancere hensynet til beskyttelsen af voldtægts ofre og retssikkerheden for de personer, der anklages for voldtægt.

Lovændringen bør følges tæt

Justitia vil dog anbefale, at politiets, anklagemyndighedens og domstolenes behandling af voldtægtssager følges tæt i de første 1-2 år efter lovændringen for at sikre, at sagerne behandles i overensstemmelse med lovforslagets intentioner. Der bør desuden følges op med en egentlig evaluering af lovændringens konsekvenser med særlig fokus på bl.a. forståelsen af samtykkebegrebet, bevisvurderingen og udvidelsen af det strafbare område.

Lovændringen kan bidrage til en påkrævet kulturændring, men yderligere tiltag er også nødvendige

Den foreslåede ændring af voldtægtsbestemmelsen kan efter Justitias opfattelse næppe i sig selv forventes at føre til væsentligt flere domfældelser, da udvidelsen af det strafbare område må anses for at være forholdsvis begrænset, og det i en stor del af sagerne kan være vanskeligt at løfte bevisbyrden. Det betyder dog på ingen måde, at lovændringen ikke kan anses for betydningsfuld.

Udover en kriminalisering af ufrivilligt samleje uden anvendelse af tvangsmidler mv. kan en forandring af den måde, som vi opfatter og taler om voldtægt på, bidrage til en kulturændring med en generel øget respekt for andre personers ret til at bestemme over egen krop. Lovændringen vil forhåbentligt også kunne føre til, at flere ofre for voldtægt og voldtægtsforsøg anmelder sagerne til politiet, og at der skabes en bedre tilgang til systemets møde med ofrene, der befinder sig i en meget sårbar og udsat situation.

Det bemærkes i den forbindelse, at forskning f.eks. har vist, at det i dag kun er ca. hver fjerde voldtægt eller voldtægtsforsøg, som bliver anmeldt til politiet.¹ Samtidig har mange ofre det vanskeligt i anmeldelsessituationen. Næsten en tredjedel af ofrene oplever forhindringer i forbindelse med anmeldelsen, og næsten en femtedel af ofrene føler sig ikke trygge i anmeldelsessituationen.²

En ændring af voldtægtsbestemmelsen kan dog ikke stå alene og bør derfor følges op med en række andre tiltag, f.eks. en oplysnings- og anmeldelseskampagne, sikring af de nødvendige ressourcer til området og uddannelseskrav til de personer, som behandler og afgør sagerne.

Justitia vil desuden anbefale, at der før og efter lovændringen foretages en undersøgelse af sager, der afsluttes uden retssag. Det bemærkes i den forbindelse, at der i 2019 blev modtaget 1.662 anmeldelser for voldtægt og voldtægtsforsøg, men at der samme år kun faldt 314 domme.³ Ifølge Straffelovrådets betænkning er det knap 60 pct. af de anmeldte sager, som fører til sigtelse og kun en mindre del af sigtelserne fører til tiltale og efterfølgende domfældelse ved domstolene.⁴ Måske flere af sagerne fremover – og særligt efter en lovændring – burde prøves ved domstolene?

Sager om samleje med børn på 12-14 år og stor aldersforskel

Samleje med børn, der er fyldt 12 år, anses ikke automatisk for voldtægt – modsat tilfælde, hvor barnet er under 12 år, jf. straffelovens § 216, stk. 2. Det er dog efter straffelovens § 222 under alle omstændigheder strafbart at have samleje med børn under den seksuelle lavalder. Hvis voldtægtsbestemmelsen ændres således, at der fremover vil være fokus på samtykke i stedet for tvangsmidler mv., bør det efter Justitias opfattelse også overvejes, hvordan man fremover skal behandle sager, hvor en person har gennemført samleje med et barn på 12-14 år, og hvor der er tale om stor aldersforskel mellem parterne. Det bør i den forbindelse bl.a. overvejes, i hvilket omfang børn i denne alder kan give samtykke til seksuelt samkvem med væsentligt ældre personer, og om der i givet fald bør stilles særlige krav til et sådant samtykke.

---

¹ <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt/>

² Justitsministeriets forskningskontor, rapport om ofres oplevelser ved anmeldelse af seksuelle overgreb til politiet, oktober 2017.

³ <https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt/>

⁴ Straffelovrådets betænkning 1574/2020 om en frivillighedsbaseret voldtægtsbestemmelse, s. 9.

Sager, hvor den ene part er totalt passiv

Lovforslaget opstiller en formodningsregel om, at totalt passive personer ikke samtykker, hvilket får den betydning, at den person, der ønsker samleje gennemført, må gøre noget for at sikre sig, at vedkommende samtykker. Ifølge lovforslaget vil der dog efter en konkret og samlet vurdering også kunne foreligge samtykke i denne situation, og her vil det kunne indgå i vurderingen, om parterne tidligere har haft samleje gennemført med samtykke, der er foregået på samme måde, uden at der har været tale om indirekte trusler eller psykisk vold mv., eller om parterne ikke tidligere har haft nogen seksuel relation. Efter Justitias opfattelse kan undtagelsen til formodningsreglen indebære fare for manglende beskyttelse af ofre, der f.eks. lever i usunde samlivsforhold med tilbagevendende ufrivilligt seksuelt samkvem. Det bør derfor overvejes, om der kan gives yderligere vejledning i lovforslagets bemærkninger om denne vanskelige situation, så der i videst muligt omfang sker beskyttelse af ofrene uden at forringe de anklagedes retssikkerhed.

Med venlig hilsen

Birgitte Arent Eiriksson
Vicedirektør

JUSTITIA

Mobil/Cell +45 30 86 84 97

E-mail: birgitte@justitia-int.org

<http://www.justitia-int.org>

